

Asia: VN/35922/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä luonnos

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Lausuntonne ensihoitopalveluun sisältyvien sekä ensihoitopalveluun sisällyttämättömien ambulanssilla toteutettavien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun siirrosta hyvinvointialueille sisältäen ensihoitopalvelun sekä muiden kuljetusten asiakasmaksujen muutokset ja kanavointiratkaisun:**

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta sekä tähän liittyväksi perustelumustioksi.

LPY pitää tarpeellisena terveydenhuollon monikanavarahoituksen selkeyttämistä, johon myös esitetyillä lainsäädäntömuutoksilla pyritään. Lausunnolla olevat esitykset eivät kuitenkaan ratkaise kokonaan edes ensihoitoon ja muiden terveydenhuoltoon liittyvien matkojen järjestämis- ja rahoitusvastuun kohdentamisen haasteita. Vaikka esityksessä yksinkertaistetaan ambulanssikuljetusten rahoitusjärjestelmää siirtämällä niiden järjestämis- ja rahoitusvastuu hyvinvointialueille jäävät terveydenhuoltoon sisältyvät muut matkakustannukset edelleen Kelan rahoituksen piiriin. Tästä voi syntyä uusi ongelma, koska hyvinvointialueille syntyy kannustin pyrkiä ohjaamaan asiakkaat ambulanssikyttien sijaan käyttämään esimerkiksi taksia, josta korvauksen maksaa Kela.

Jatkovalmistelussa tulisikin arvioida myös muilla kuin ambulansseilla toteutettavien matkojen rahoitustapaa ja järjestämisvastuuta.

LPY ei kannata kiireettömien ambulanssilla toteutettavien sairaankuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun siirtämistä hyvinvointialueille tässä vaiheessa, eikä ainakaan esitetyn aikataulun mukaisesti. LPY:n näkemyksen mukaan hyvinvointialueilla ei ole vielä valmius ottaa vastaan näiden

palveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuuta. Vaarana on kiireettömien sairaankuljetusten palvelutason ja tuottavuuden merkittävä heikentyminen, koska valmiiksi kuormitettujen hyvinvointialueiden vastuulle siirtyisi muutoksen myötä merkittävä määrä sairaankuljetuksia, jotka sitoisivat turhaan ensihoitoon tarkoitettuja resursseja. Jos hyvinvointialueet ottavat kiireettämiä sairaankuljetuksia omaksi toiminnakseen ja/tai kilpailuttavat palveluntuottajia ylimitoitetuin kriteerein, tapahtuu kyseisten kuljetusten ylimedikalisoitumista. Se nostaa sairaankuljetusten kustannuksia ja sitoo terveydenhuollon ammattilaisten resursseja epätarkoituksenmukaisella tavalla.

Hyvinvointialueilla on käynnistetty vuoden 2023 jälkeen palvelurakenne ja -verkko uudistuksia. Näiden uudistusten vaikutukset terveydenhuoltoon liittyvien matkojen tarpeeseen ja kysyntää konkretisoituvat aikaisintaan vuonna 2026. Siksi ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa esitettyjä uudistuksia vuoden 2027 alusta. Hyvinvointialueille ja palveluiden tuottajille on varattava riittävästi aikaa valmistautua tehtäviin muutoksiin, jotta palveluiden saatavuus voidaan turvata vähintään samantasoisena kuin nykyisin ja luodaan samalla edellytyksiä terveyspalveluiden tuottavuuden parantamiselle.

LPY esittää, että ensihoitopalveluun sisältyvien ja sisällytettävien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuuta arvioitaisiin osana sote-rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistusta. Tämän uudistuksen valmistelu pitäisi aloittaa välittömästi, jotta se voisi toteutua eduskuntavaalikauden 2027-2031 alkupuolella, viimeistään vuoden 2029 aikana. Silloin alkaa hyvinvointialueiden seuraava toimikausi.

Voimassa oleva sairaankuljetuksen korvaustaksa perustuu lokakuun 2023 indeksipistelukuun. Se on jäänyt merkittävästi jälkeen alan kustannuskehityksestä muun muassa henkilöstökustannusten nopeasta kasvusta johtuen. LPY esittää, että sairaankuljetuksen korvaustaksoja korotetaan ensihoidon rahoituksen turvaamiseksi jo vuodelle 2026. STM:n on huolehdittava, että kyseiset taksat ja sairaankuljetuksen kustannusindeksi pysyvät ajan tasalla jatkossakin, jotta korvausten ja kustannusten tietopohja mahdollisen rahoitusvastuun siirron toteutuessa olisi oikealla tasolla.

Muun muassa vakuutusyhtiöt sekä hyvinvointialueet ovat hyödyntäneet Kelan korvaustaksoja keskinäisessä laskutuksessaan. Sairaankuljetuksen Kela-korvausten poistamisen myötä menetetään yhtenäinen tietopohja. Tämä lisää hyvinvointialueiden ja vakuutusyhtiöiden transaktiokustannuksia. Tämä tietopohja on katoamassa kokonaan, sillä Kelan taksojen taustalla oleva Tilastokeskuksen sairaankuljetuksen kustannusindeksi ollaan myös lopettamassa. LPY esittää, että sosiaali- ja terveysministeriö huolehtii sairaankuljetusindeksin ja kansallisten korvaustaksojen ylläpidosta ja päivittämisestä jatkossakin.

2. Lausuntonne muista esitetyistä asiakasmaksumuutoksista (indeksisääntelymuutokset ja käyttämättä jätetyn palvelun maksun muutokset):

LPY kannattaa esitystä asiakasmaksujen sitomiseksi hyvinvointialueiden hintaindeksiin ja niiden tarkistamista vuosittain. Tällöin asiakasmaksut pysyisivät paremmin kustannuskehitystä vastaavalla tasolla.

Terveyspalveluissa on edelleen käytössä useita vuosittaisia maksukattoja: asiakasmaksut, lääkkeet ja matkat. Niiden yhteismäärä on lähes 1 700 euroa kalenterivuodessa. Nämä vuosittaiset maksukatot muodostuvat usein haasteelliseksi paljon terveyspalveluita käyttäville ja pienituloisille, erityisesti

vuoden alussa. LPY:n esittää, että terveydenhuollon rahoitusjärjestelmäuudistuksen yhteydessä arvioidaan kyseisten maksukattojen yhdistämistä sekä asiakkaiden kohtuullisen omavastuuosuuden tasoa alan eri palveluissa. Nykyisin maksukattojen täyttymisen valvonta on osittain kansalaisen omalla vastuulla. Niiden seuranta pitäisi siirtää kokonaan viranomaisille.

LPY:n mielestä käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista on syytä periä kohtuullinen maksu, koska niistä aiheutuu hyvinvointialueille huomattavasti turhia kustannuksia. Kyseinen maksu tai jo sen uhka osaltaan vähentää peruuttamattomien ja käyttämättä jätettyjen palveluiden määrää, koska potilailla syntyy kannustin perua palvelut ajallaan.

3. Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista:

Esityksen vaikutusarviot perustuvat osittain melko vanhoihin tietoihin. Esimerkiksi asiakasmaksujen muutosten vaikutusarviot pohjautuvat vuoden 2017 simulointiaineiston tapahtumiin. Hyvinvointialueilla käynnistyneet ja vain osittain toteutuneet palvelurakenne- ja verkkouudistukset näkyvät aikaisintaan vuoden 2025 tilastojen valmistuttua. Siksi on tarpeellista päivittää vaikutusarviot ennen lopullisen päätöksen tekemistä. Tämäkin puoltaa muutosten toteuttamista aikaisintaan vuoden 2028 alusta.

LPY:n mielestä laskelmissa ei ole huomioitu riittävästi mahdollisia muutoksia palveluiden järjestäjien eli hyvinvointialueiden ja käyttäjien kannustimissa sekä käyttäytymisessä, jos muutokset toteutetaan esitetyllä tavalla. Esimerkiksi kuinka asiakasmaksujen muutokset vaikuttavat palveluiden käyttöön tai syntyykö epätarkoituksenmukaisia kannusteita?

Vaikutusarvioinnissa ei ole pystytty vielä tässä vaiheessa arvioimaan järjestämisvastuun siirtymisestä aiheutuvia muutuskustannuksia, esimerkiksi tietojärjestelmien muutuskustannukset.

Lausuntopyyntöä todetaankin, että vaikutusarviot täydentyvät jatkovalmistelussa. LPY esittää, että lausuntopalautteen pohjalta tehtävistä muutoksista ja jatkovalmistelussa täydentyvästä hallituksen esitysluonnoksesta järjestetään uusi lausuntokierros.

4. Edellyttääkö ensihoidon laskutustietojen käsittely muutoksia tietojärjestelmiin (esimerkiksi laskutustietojen saaminen THL:n ylläpitämästä ensihoitorekisteristä hyvinvointialueen laskutusjärjestelmiin)? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia.

Ei lausuttavaa.

5. Minkälaisia tietojärjestelmä- ja muita muutoksia ensihoitopalveluun sisältymättömien kuljetusten laskutustietojen käsittely edellyttää? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia sekä toimeenpanoon tarvittava aika.

Ei lausuttavaa

6. Kysymys hyvinvointialueille (mukaan lukien Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä): Millaisia sopimus- ja kilpailutusvaikutuksia esityksellä arvioidaan olevan alueellanne?

Ei lausuttavaa.

7. Onko toimialanne lainsäädännössä esteitä sille, että asiakasmaksulakiin nykyisellään sisältyvää viittausta päivähoidon maksuihin (ks. tarkemmin ehdotettu 14 b §) ei jatkossa enää laissa olisi?

Ei lausuttavaa.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

Partanen Ismo
Lääkäripalveluyritykset ry